

Bare kvinner kan bruke både skjørt og bukse

I høst hørte jeg en nyhet på NRK Nordnytt som omhandlet Alta IFs fotballherrers opprykksmuligheter, fra 2. til 1. divisjon. Trener Isak Ole Hætta lovte å farge håret i lagets farger om det ble opprykk. Han kunne også fortelle at noen hadde foreslått at han også da burde ta på seg skjørt. Men det fikk holde med håret, for skjørt kunne han ikke tenke seg å ta på seg. Det ble opprykk, han farget håret, men det ble altså ikke skjørt. På lik linje med han og de aller fleste andre menn, så hadde vel neppe jeg heller gjort det. Ikke det at jeg har spurt Hætta om hvorfor han ikke kunne tenke seg å ta på seg skjørt, men man kan jo tenke seg at han kanskje ikke vil bli stemplet som *femi*.

En kvinnelig trener kunne jo selvfølgelig tatt på seg både det ene og det andre, altså både skjørt og bukse. Det har jo kvinner egentlig ikke hatt lov til så lenge, og de har måttet kjempe seg til det. Kanskje det er på tide vi menn også begynner å kjempe for å få lov til å bruke skjørt? Eller, rettere sagt, og for å ikke la dette bli en sak om skjørt, å kjempe for å få være hvordan vi enn måtte ønske å være, uten å behøve å frykte negative reaksjoner. For det er dessverre slik at en mann ikke får lov til å være hva som helst. Hvis man da ikke er macho, dyrisk, tøff, osv. – dvs alt annet enn å framstå som *feminin*.

Mannspanelet leder offentliggjorde på starten av året en fem punkts liste med nyttårsforsetter som han selv ville jobbe med, og som han oppfordret alle andre menn til å tenke over. Han oppfordret menn til å bl.a. bli flinkere å snakke om følelser, ta initiativ til gulvvask og tilbringe tid alene med barna. Aftenpostens debattsider står som et eksempel på hvor vanskelig dette kan være for menn. Der ble mannspanelet leder både hetset og latterliggjort for sine meninger, og det så ut til at det stort sett var menn som sto for hetsen. Dette bare bekrefter hvor aktuell og viktig ytringen til mannspanelet leder er. Men selv om vasking og andre huslige gjøremål angår spørsmålet om likestilling, så er det vel neppe dette som gjør likestilling vanskelig, men heller det øvrige. Og det er det øvrige som er det viktigste.

Vi menn bør sterkt vurdere å adoptere de ”kvinnelige egenskapene” som omsorg, empati og utveksling av følelser, og samtidig stille oss dette spørsmålet: Hvorfor skal vi menn absolutt klamre oss til den mannlige tvangstrøya? For det er sånn at mannen må begrense seg, ellers så får man høre det. Vi fikk servert på sølvfat et veldig godt og beskrivende eksempel på det, sist høst, da mannspanelet ble offentliggjort. Det var stortingsrepresentant Lars Sponheim som serverte, og det som var på sølvfatet bekreftet kanskje også hans tvangstrøyetilværelse. Han mente at hele mannspanelet besto av en gjeng *pinglegutter* og ikke av *ekte mannfolk*. Så kan man jo spørre seg: Hvorfor skal ikke menn være pingler, eller femi for den saks skyld?

En nylig publisert undersøkelse om likestilling ”Likestilling og livskvalitet 2007” viser at både kvinner og menn opplever at det å leve i et likestilt parforhold gir høyere livskvalitet enn å leve i et parforhold der maktforholdet er i ubalanse. Og det å være en mann som lever i et balansert og dermed i et bedre parforhold, er mange ganger en mann som faktisk har maktet å mer eller mindre komme seg ut av den tradisjonelle manntvangstrøya. Men jeg vil selvsagt ikke påstå at det ikke kan være rimelig idyllisk i hjem der likestilling ikke eksisterer. En kvinne stiller neppe noen krav til mannen i et slikt forhold, men aksepterer å være et offer for patriarkalske strukturer og lever og ånder for mannen og hans selvrealisering. Slike kvinner kan det da ikke finnes så mange av, eller? Hvem vil vel frivillig underordne og ydmyke seg på en slik måte, ville du?

Å legge fra seg tvangstrøya vil altså sikre et bedre parforhold. Samtidig er tallet på antallet samlivsbrudd fortsatt høyt, og undersøkelser viser at det oftest er kvinner som ”hopper av”. Det

er jo kanskje ikke så rart, hvilket menneske med respekt for seg selv kan leve i et forhold der man i verste fall er redusert til en undersått, en tjener eller en kropp?

Pinglepanelet, som jeg også er medlem av, kom i fjor med en felles uttalelse om menn og omsorg. Der oppfordres menn til å ta større ansvar og yte mer omsorg for egne barn i hverdagen. Det ser ut til at det virkelig er et stort behov for en slik oppfordring. Menn er mer eller mindre *fraværende* i omsorgssammenhenger, det være seg privat, men også i offentlige omsorgssituasjoner. Det viser både undersøkelser og egne erfaringer. På foreldremøter, i barnehagen, på skolen og på helsestasjonen er menn foresatte i mindretall. Jeg har personlig aldri opplevd det motsatte.

Mannspanelet, som for øvrig nå i slutten av januar møtes i Tromsø, har på sine tidligere møter bl.a. diskutert tiltak for å få flere menn inn i omsorgsykker, eksempelvis sykepleieryrket. Panelet inviterte da noen mannlige sykepleiere til å fortelle om det å være mannlig sykepleier. En av disse kunne fortelle at det ikke akkurat ga noen høy status, og selvfølgelig var han blitt kalt homo. Homo brukes vel her i betydning "femi", og ikke i betydning av seksuell legning. Mange i panelet mente at det var viktig å fortsatt rekruttere menn til slike yrker gjennom ulike typer rekrutteringstiltak. Det er jeg med på, men man må også ha fokus på holdninger og bevisstgjøring på temaet likestilling. Da må voksne gjøre noen grep, grep som fremmer likestilling, som brer om seg og endrer måten å tenke på hos den oppvoksende generasjon. Og dette gjelder ikke bare menn, men også kvinner.

Slike grep må gjøres i barnehagen, på skolen og i hjemmene. Det første sist. Det er viktig at menn viser omsorg for sine barn – ikke bare med hensyn til det å oppnå balanse i arbeidet hjemme, men også for å være med å utvikle gutter eller framtidige menn som bryr seg, som kan vise omsorg og for å utvikle de empatiske egenskapene. Menn kan med en slik framtoning være et sunt forbilde for sine barn, og også gutter vil få sjansen til å lære seg nevnte egenskaper. Det er nok av faktorer som ellers gjør at guttene utvikler seg til noe annet. Samfunnet er beskjefteget med å drive guttene og jentene inn i sine respektive tradisjonelle kjønnsroller. Populærkulturen er en faktor som inngår her. Populærkulturen; film og lignende, speiler samfunnet og samfunnets etterspørsel, den dilter etter våre ønsker og behov. Andre viktige faktorer er helsevesenet og ikke minst, barnehagen og skolen. I en Dagblad-artikkel med tittelen "Tøffen og Tulla", uttalte en professor i pedagogikk at vi er minst like tradisjonelle nå, som våre forfedre var når det gjelder barneoppdragelse.: *"Men det er vel ikke rart at jenter og gutter går inn i tradisjonelle kjønnsroller når rosa jentebarn dikkes med - og gutta tøffes med - fra dag én. - Jeg anbefaler foreldre å gi barna sine fritt valg. Gi dem gjerne både kjønnsnøytrale leker, dokker og biler. Så kan barna velge sjøl. Ikke prøv å gripe inn, sier professor Ulvund. En toårig gutt blir ikke homo ved å leke med dokker. Selv ikke iført rosa sokker."* Jeg regner med at Ulvund med "homo" her mener "femi".

I hjemmene, og i altfor mange tilfeller i barnehager og skoler driver man rett og slett barna inn i de tradisjonelle kjønnsrollene, d.v.s. i roller som gjør at vi opprettholder det kjønnskonservative samfunnet. Vi trer det sosiale kjønnet på barna – mens jenter oppfordres til lek med dukker (les omsorgsrollen), så fratas gutter lek (og læring) med "jentete" leker. Med dette opprettholder vi et samfunn der mange av våre framtidige gutter og menn fortsatt vil slite på skolen og i samliv, fordi de ikke innehar de egenskapene som er nødvendig i et godt samarbeid og samliv. Psykolog Per Isdal hevder i artikkelen "Hvorfor slår menn" at det for menn eksisterer *"et forbud mot følelser, fordi følelser betraktes ofte som noe svakt og femi"*. Hvorfor menn har endt opp med den holdning at omsorg og følelser ikke er noe å strebe etter, eller er noe man som mann skal være flau over, kan nok sikkert forklares historisk. Men menn som har tilegnet seg en slik mansrolle, har i dag et stort handikap i forhold til det å leve med

andre, og ender gjerne opp med samlivsproblemer –. Og i ytterste konsekvens; vold mot hustruer, kjærester og samboere.

Heldigvis er det et mindretall av parforhold der det utøves vold. Men et mindretall kan være stort: I undersøkelser som Isdal viser til, har hele 10-15 % av norske familier et voldsproblem. Dette berører svært mange: Menn som sliter med sin egen atferd og sin egen selvforakt, familier i daglig angst for sin egen mann eller sin egen pappa, og - nye generasjoner som i sin tur vil utøve vold mot sine nærmeste. Alle disse ender opp å bli skadelidende. Dessuten finnes det undersøkelser som viser at 10 % av alle kvinner har opplevd voldtektsforsøk eller voldtekt. Nylig kunne det såkalte voldtektsutvalget fortelle at det årlig er 16000 kvinner som voldtas. Det er i de aller fleste tilfeller menn som er opphavet til alle disse tall. Det er derfor verdt å merke seg, at mannsforsker Jørgen Lorentzen, også medlem av mannspanelet, uttaler i samme artikkel som Isdal at *likestilling* er hundre prosent voldsforebyggende.

”Menn privatiserer følelser, og velger fort taushet.”. Denne beskrivelsen av det mannlige handikappet er noe menn i Egersund og Løten står for. Som Mannsgruppa i Løten sier (www.mannsgruppa.no). *”Det er viktig at menn og kvinner arbeider aktivt slik at man kan ta vare på det fine man har i et parforhold. Menn har nok spesielt mye å lære i forhold til å snakke om og vise følelser. Det er tradisjonelt sett kvinner som har vært flinkest til dette.”*

Ole Henrik Magga er gjerne verdt å lytte til. I artikkelen *”Menn må bli med på nødvendige endringer”* uttaler han at *”menn har skapt – og er i maktstrukturene – på en annen måte enn kvinner. Det kan være strukturer som ikke er gode for noen, verken kvinner, menn eller samfunnet. Da må mennene være villige til aktivt å være med på å endre det som bør endres”*. Videre uttaler han *”Vi må begynne innenfra – med oss selv – skal vi oppnå endring. Det er så mye vi viderefører bevisstløst. Min henvendelse går særlig til mennene. Hvis vi vil ha et bedre samfunn, må vi se på våre egne holdninger”*.

Avslutningsvis: Menn må være villige til å selv gjøre endringer, men hva med kvinnene? Mye tyder på at de også fastholder eldgamle og utdaterte kjønnsroller. Det betyr at både menn og kvinner deltar i forming av framtidige menn og kvinner som fortsatt ikke snakker *”samme språk”* og som ofte ender opp i konfliktfylte forhold, selv om de har det samme mål, nemlig å ha det bra med hverandre og med seg selv. Og når det gjelder kvinner som forbilder for jenter, så kan man ikke unngå å vise til undersøkelsen *”Ung i Norge. Psykososiale utfordringer”*. Her kommer det fram at 8 av 10 jenter mellom 11 og 15 år har ønske om å endre på kroppen sin. En liten tekst av Hege Ramson i Klassekampen 16. januar i år, kan kanskje gi oss en ide om hvordan det hele henger sammen: *”Mens vestlige kvinner legger seg under kniven og forgifter kroppene sine med botox og silikon for å vekke mannens vellyst, tuller muslimske kvinner sine kropp inn i store gevanter for å oppnå det motsatte. Begge deler til ære for mannssamfunnet.”*

Mannsforsker Lorentzen har et poeng når han i Klassekampen den 14. januar i år skriver at *”Det kan koste dyrt for menn å opprettholde begrensede mannlighetsidealer med dyp forakt for avvik fra normalen”*. Lorentzen kunne gjerne også tatt med ordet *”samfunn”*.

Av Aslak Mikal Mienna, leder i mannforeningen Dievddut (www.dievddut.org) og medlem i mannspanelet oppnevnt i forbindelse med den kommende stortingsmeldingen Menn og likestilling.

Denne artikkelen og alle henvisninger i artikkelen finner du på www.dievddut.org/sider/bare_kvinner.htm